

Korson kirkon Pro Patria-taulu

Vaikka suurin osa maamme Pro Patria-tauluista teetettiin ja paljastettiin heti 1939–1945- sotia seuranneina vuosina, ei perinne mihinkään ole päätynyt. Tämän osoittaa mm. Korson kirkon kunnianosoitus, joka paljastettiin kirkkoherranvirastossa vuonna 2001 Korson alueelta kaatuneiden muistoksi.

Syntynsä se sai siitä, että Korsossa kuultiin Tuusulan hautausmaalle tulossa olevasta Pro Patria-taulusta. Tämän tiedettiin sisältävän myös korsolaisten sankarivainajien nimiä, jotka paikallisen rintamaveteraaniyhdistyksen avulla kerättiin omaksi listakseen, joille päätettiin paljastaa oma taulu myös heidän kotipaikassaan.

Korson kirkon Pro Patria-taulu löytyy 1962 käyttöön vihityn kirkon kirkkoherranvirastosta, ulko-ovesta sisälle tultaessa oven oikealta puolen osoitteesta Merikotkantie 4, 01450 Vantaa. (kuva: Vantaan seurakunnat)

Taulusta löytyy 19 meidän Suomemme puolesta kaikkensa antaneen sankarin nimet. Heistä kaksi kaatui talvisodassa, 16 jatkosodassa ja yksi Lapin sodassa. Osa heistä menehtyi ihan kotikulmillaan Korsossa, kauimmaisinkin kuolema kirjattiin Rovaniemellä. Kohtalot ovat traagisia: mukana on kaatumisten lisäksi niin taistelussa saatuihin vammoihin menehtyneitä, tapaturmaisesti loppunsa kohdanneita kuin tapon uhreja ja oman käden kautta kuolemaan päätyneitä.

Nuorin heistä oli kalleimpansa uhratessaan vasta 18, eikä vanhinkaan päässyt koskaan edes viisikymmppisiään juhlimaan. Yhteensä heiltä jäi kahdeksan soteleskeä, kahdeksan sotaorpoa sekä lukematon joukko murtuneita vanhempia, isovanhempia, sisaruksia, sukulaisia, ystäviä ja kollegoita. Tässä ovat heidän tarinansa.

Suurin osa taulun sankareista on todennäköisesti käynyt aikoinaan Korson kansakoulua, joten moni heistä, joista emme toistaiseksi ole onnistuneet löytämään kuvaa, voi hyvinkin olla kuvattuna tässä koulun oppilaista 1930-luvulla otetussa ryhmäkuvassa. (kuva: Keravan museopalvelut).

Korson kirkon Pro Patria-taulun ensimmäinen sankari on myös sen nuorin. Ilmasuojelumiehenä 130. Ilmasuojelijaoksessa maataan vapaaehtoisena palvelut **Nils Asplund** oli menehtyessään vain 18-vuotias koululainen. Hänen sotatiensä jäi myös taulun kohtaloista lyhyimmäksi: kutsunnoissa läheistensä Nisseksi kutsuma poika oli ollut juuri ennen syyskuun puoliväliä 1943, palvelukseen hänet oli määrätty astumaan tykistön koulutuskeskukseen 12.10.1943. Uutta alokasta koulu ei kuitenkaan koskaan saanut, sillä Asplund oli kuollut 10 päivää aikaisemmin hänen omasta aseestaan lähteneeseen vahinkolaukaukseen: hän oli laskenut pistoolinsa pöydälle, mistä se oli hänen toverinsa tarkistettavaksi nostaessaan lauennut. Luoti osui nuoren ilmasuojelumiehen päähän, tappaen hänet välittömästi. Häntä jäi suremaan vanhempien Oskarin ja Miinan lisäksi häntä viisi vuotta vanhempi isosisko Anna.

Isältään etunimensä perinyt **Johan Backman** oli jatkanut kansakoulun jälkeen opintojaan kauppakoulussa. Sinisilmäisen nuorukaisen sydäntä lähellä olivat mm. moottoripyörät. Jo talvisodassa mukana ollut Backman oli jatkosodan alussa Kenttätykistörykmentti 1:n esikunnan kirjuriina, siitä myös esimiehiltään hyvät arviot saaden, kunnes hänet huhtikuussa 1942 siirrettiin samaisen rykmentin taistelulähetiksi. Tässä tehtävässä, Maaselässä käydyissä taisteluissa, hän sai sirpaleen päähänsä ja kuoli. 28-vuotias alikersantti haudattiin Tuusulaan.

Myös **Lauri Engberg** oli perinyt toisen nimensä Oskarin samannimiseltä isältään, joka itse asiassa oli Lenininkin ystäviinsä laskenut venäläismielinen työväenaktiivi. Hänet karkotettiin vallankumoukselliseksi lasketusta toiminnastaan Siperiaankin, minkä jälkeen hän asettui pääkaupunkiseudulle ja rakennutti Nikinmäen kartanon maille talon, jossa kasvatti Anna-vaimonsa kanssa Laurin ja tämän viisi sisarusta. Lauri Engberg oli jo vuosien ajan ansainnut siviilissä

autonkuljettajana, joten ei ole mikään ihme, että sai palvelusaikanaan kuorma-autonkuljettajana kiitosta osaavuudestaan. ”Huolsi jopa ajoneuvonsa”, kiittelivät esimiehet. 31-vuotias korpraali asui Korsossa Saara-vaimonsa ja pariskunnan ensimmäisen lapsen kanssa. Poika oli syntynyt puoli vuotta ennen talvisodan syttymispäivää, ja vielä tuolta sodalta Lauri-isäkin oli onneksi säästynyt. 6.12.1941 Suomi hiljentyi viettämään itsenäisyyspäiväänsä raskaissa tunnelmissa: Suomi oli jälleen sodassa puolustamassa tuota itsenäisyyttä. Samana päivänä Raskas Patteristo 22:n 3. patteriin sijoitettu tykkimies Engberg perheineen maksoi tuosta itsenäisyystaistelusta kalleimman mahdollisimman hinnan saadessaan Karhumäen suunnalla vihollisluodista päähänsä. Saara-vaimo ei koskaan mennyt uusiin naimisiin, Pentti-pojalle puolestaan ei käytännössä jäänyt isästään mitään muistoja.

Engbergin kanssa saman ikäinen **Eino Eskelinen** oli säästynyt talvisodalta sen vuoksi, että nuoren sähkömiehen osaamista tarvittiin sotateollisuuden palveluksessa: vielä tuolloin hän palveli maataan käämijänä, rintamalla kipeästi tarvittuja kranaatteja sorvaten. 1941 hänestä tehtyä varausta teollisuuden palvelukseen ei kuitenkaan enää hyväksytty, vaan armeijassa ratsumiehen ja pikakivääriampujan koulutuksen saanut sotamies haluttiin rintamalle. Sinne tarvittiin joka ikinen liikenevät käsipari: oltiinhan nyt lähdössä hakemaan takaisin talvisodassa menetettyjä alueita ja kunniaa, eikä tässä taistossa häviäminen ollut vaihtoehto. Uudenmaan Rakuunarykmenttiin komennettu sotamies Eskelinen kohtasi loppunsa syyskuun alussa 1941 luotiseen lävistäessä nuoren perheenisän rintakehän. Hän jätti jälkeensä Sirkka-vaimon ja kaksi pientä lasta. Ensi alkuun Eskelinen haudattiin Jeroisten kenttähautausmaalle Suojärvelle, mistä hänet myöhemmin tuotiin kotimaan multiin.

Aivan liian lyhyeksi jäi myös 19-vuotiaana kuolleen **Arvo Fallströmin** elämä, joka tuli päätökseensä marraskuun lopulla 1944. Hänen sukunsa historia Fallbackan tilaa asuttaneina maanviljelijöinä ulottui ainakin 1700-luvulle. Arvosta tila ei kuitenkaan enää jatkajaa saanut. Häntä jäivät vanhempien Axelin ja Hilman lisäksi kaipaamaan hänen sisaruksensa Anni ja Urpo, joka oli isoveljensä kuollessa vain kolmevuotias. Arvon nimi on ikuistettu myös Tuusulan hautausmaalta löytyvään Pro Patria-tauluun, mutta Sota-arkistosta ei hänestä löydy mitään tietoa. Sukulaisten mukaan hän kuitenkin oli saanut käskyn rintamalle. Päästyään käymään kotona oli nuorelle sotamiehelle selvää, että takaisin hän ei enää pystyisi palaamaan – mitä ikinä se sitten vaatisikaan. Jollain tekosyyllä hän oli saanut naapurin lainaamaan asettaan...jolla ampui itsensä.

Pekka Haverisen perhe jos kuka tiesi, mitä jatkosotaan lähdetessä oli pelissä: Karjalan kannaksella Antreassa syntyneen työmiehen perhe oli satojen tuhansien muilla menettänyt talvisodan rauhan vaatimien alueluovutuksen myötä kotinsa ja kaiken siihen saakka tuntemansa elämän. Kalle-isän ja Anna-äidin kolmesta lapsesta keskimmäisenä syntynyt Haverinen oli myös perheen ainoa poika. Viisi vuotta tämän kuoleman jälkeen vanhemmat joutuivat vielä hautaamaan viisi vuotta isoveljensä jälkeen syntyneen Helena-tyttären. Jalkaväkirykmentti 23:n 1. komppaniassa palvellut 31-vuotias Haverinen ehti kuitenkin nähdä rakkaan kotiseutunsa päätymisen takaisin suomalaisten haltuun, sillä kesäkuussa 1941 syttyneen jatkosodan hyökkäysvaihe eteni niin voitokkaasti, että jo elokuussa Antreakin oli saatu vallattua takaisin. Syyskuussa sotamies Haverinen haavoittui vaikeasti Syvärillä ja menehtyi vammoihinsa seuraavana päivänä 26. Sotasairaalassa. Hän jätti jälkeensä Tyyne-vaimon ja yhden lapsen.

Kovasti sai surua elämässään tuntea myös **Armas Heinosen** äiti Alma, joka sotien syttymiseen mennessä oli saanut haudata paitsi puolisonsa Karlin, myös kolme perheen yhdeksästä lapsesta.

Armaan vuoro koitti huhtikuussa 1942, jolloin perhe pääsi vihdoin hyvästelemään jo seitsemän kuukautta aikaisemmin 25. Sotasairaalassa Säämäjärvellä ilmapommituksessa vatsaansa saamiinsa vammoihin menehtyneen alikersantti Heinosen. Kansakoulun jälkeen Heinonen oli käynyt kauppakoulun ja työskenteli myymälänhoitajana. Viereen oli löytynyt puoliso Doris, joka leskeksi jouduttuaan löysi uuden elämän Hollannista.

Kaikki Korson kirkon Pro Patria-taulun sankareista eivät kohdanneet loppuaan rintamalla tai vihollisen kädestä: murheelliseen ratkaisuun päätyi Arvo Fallströmin lisäksi myös Kenttätukikenttämestri 7:ssä maataan palvellut **Elis Heinonen**. Mm. liikeapulaisena siviilissä työskennellyt nuori sotamies oli kauan odotetuilla lomillaan, mutta rintamalla todistetut kauheet ovat asioita, joita ei saa pois mielestä, vaikka ne poissa silmistä olisivatkin. Vain 23-vuotiaan kuolleen Heinosen taistelu ulkoisia ja sisäisiä vihollisia vastaan päättyi 8.12.1943 hänen hirttäytyttyään.

Padasjoella syntynyt, mutta Helsinkiin asettunut autonkuljettaja ja varastomies **Teodor Jalli** kohtasi niin ikään loppunsa hämärissä olosuhteissa. Kallen ja Tildanan tunnetun Matildan yhdeksänlapsisen perheen neljäntenä syntyneen Jallin sisarukset olivat veljensä hautajaisiin mennessä joutuneet hautaamaan paitsi neljä sisarustaan, myös molemmat vanhempansa, jotka olivat antaneet vanhimmalle pojalleen kreikan kielestä tulevan, ”lahjaa Jumalalta” tarkoittavan Teodorin. Sitä, kuka tuon lahjan vei, ei tiedetä tänäkään päivänä. 49-vuotiaana oli hän rintamalla työvelvollisena, jonka sotapolku oli vienyt hänet heinäkuuhun 1944 tultaessa Rovaniemen Muurolaan. Jalli työskenteli siellä linnoittajana, ja katosi yksiköstään 29.7.1944. Vajaa kaksi viikkoa myöhemmin hänen ruumiinsa löytyi, täynnä puukoniskuja. Puoliso Maria ja pariskunnan kaksi nuorta tytärtä olivat surun murtamia. ”Kiitos isä rakkaista päivistä, jotka saimme kanssasi viettää”, nämä kirjoittivat isänsä kuolinilmoitukseen.

Bruno Kaskela oli armeija-aikanaan ansioitunut etenkin kivääriampujana, mutta hoikkarakenteinen ja ruskeasilmäinen alikersantti oli saanut koulutusta ja kokemusta myös monessa muussa aliupseeriroolissa. Vuosi ennen sotien syttymistä hän oli tanssinut häitä Lauransa kanssa ja vaikka molemmat isoista perheistä peräisin olivatkin (sulholla sisaruksia oli yhdeksän ja morsiamellakin viisi), ei omia lapsia vielä ollut ehtinyt siunaantua. Siviiliammatti oli löytynyt peltisevän hommista. Talvisodan veteraani lähti jatkosotaan Raskaan Patteristo 22:n riveissä. Tie vei taistelusta taisteluun ja lokakuussa 1941, kaksi päivää 29-vuotissyntymäpäivänsä jälkeen, alikersantti Kaskela palkittiin 2 lk Vapaudenmitalilla. Sotapolku ei lopulta ehtinyt kestää puoltakaan vuotta: tammikuussa 1942 hän astui miinaan ja kuoli saamiinsa vammoihin myöhemmin kenttäsairaalassa.

Ensimmäinen Korson kirkon Pro Patria-tauluun kirjatusta talvisodan uhreista on **Oskar Lindqvist**, Thelman aviomies, kaksivuotiaan Aaron isä, Oskar ja Amandan poika ja peräti 10 sisaruksen veli. Hennokosta ruumiinrakenteesta huolimatta maatyömiehenä työskennelleestä Lindqvististä löytyi sisukkuutta, mikä oli saatu huomata myös Santahaminassa, minne hänet oli hänen armeija-aikanaan komennettu palosotilaaksi. Jalkaväkirykmentti 62:ssa palvellut 36-vuotias sotamies katosi Kuolemanjärvellä 16.2.1940 ja julistettiin myöhemmin kuolleeksi.

Oskar Lindqvist

Korson kirkon Pro Patria-taulun 12. nimi jää suomalaisen sotahistoriaan ainoana vuosien 1939–1945- sodissa kaatuneena Nahkalana. Vanhempansa Valkealassa syntynyt **Tauno Nahkala** sekä tämän Ester-sisar olivat menettäneet jo lapsena. Siviilissä 23-vuotias alikersantti Nahkala työskenteli putkimiehenä ja suunnitteli Vieno-vaimonsa kanssa tulevaisuutta, jota ei koskaan tullut. ”Jätit niin suuren surun, mutta niin kauniin muiston”, nuori leski suri miehensä kuolinilmoituksessa. Alikersantti Kaskelan lailla Raskas Patteristo 22:ssa velvollisuuttaan täyttänyt puhelinaliupseeri kaatui 1.11.1941 Karhumäen suunnalla haavoituttuaan lentopommin sirpaleesta päähänsä ja oikeaan jalkaansa.

Taulun seuraava nimi puolestaan edustaa vuosien 1939–1945- sotien tappiolistojen yleisimpiä: kaikkiaan Niemisen nimi on kirjattu niihin liki 450 kertaa, joista pelkästään Erkkejä ainakin 20. **Erik Nieminen** oli Hyvinkäällä syntynyt 20-vuotias sotamies, joka työskenteli puutarhurina. Armeijan harmaisiin hän oli astunut syyskuussa 1941 ja hädin tuskin kolme kuukautta kestäneen koulutuksen jälkeen oli pikakiväärin miehen koulutuksen saaneella Niemisellä edessään tositoimet Jalkaväkirykmentti 25:ssä. Viisi kuukautta myöhemmin hän kuoli saatuaan Maaselässä ampumahaavan päähänsä. Häntä jäivät kaipaamaan vanhempien Oton ja Alman lisäksi neljä sisarusta.

Vain 20-vuotiaaksi sai elää myös **Olof Nyman**, pääkaupunkiseudulla koko elämänsä viettänyt auton asentaja. Nuori sotamies haavoittui 3.12.1942 vaikeasti viholliskiväärin luodin lävistäessä hänen rintansa. Toverit yrittivät tehdä kaikkensa, mutta Nyman menehtyi matkalla kenttäsairaalaan. Kaikissa suomalaiskodeissa odotettiin ja toivottiin hartaasti omien rakkaiden pääsevän kenties kotiin joulunviettoon, myös Korson Nikinmäessä, missä Olofin vanhemmat Karin ja August odottivat sydän syrjällään uutisia seitsemästä lapsestaan toiseksi vanhimmasta. Ja joulun, jota he eivät ikinä unohtaisi, he myös saivat. Väärimmistä mahdollisista syistä tosin: juuri ennen pyhiä poika palasi kotiin...arkussa.

Juho Taavetiksi kutsutun Johan Davidin ja Ellinä tunnetun Elisabetin neljästä lapsesta nuorimmaiselta (ja ainoalta pojalta) ei seikkailunhalua puuttunut, mikä oli epäilemättä vetänyt **Uuno Räsänen** kansakoulun jälkeen laivamieheksi. Viestimiehen koulutuksen armeijassa saaneen nuorukaisen sotatieltä ei taisteluita, kommelluksia tai vastoinkäymisiä puuttunut: jo armeija-aikanaan hän oli kahteen otteeseen hoidettavana sotasairaalassa, jatkosodassa linnoituspataljoonassa sotansa aloittanut Räsänen loukkaantui oikealle puolen rintaansa ja joutui jälleen sairaalahoitoon. Seitsemän kuukautta myöhemmin 25-vuotias korpraali haavoittui vatsaan Maaselässä käydyissä taisteluissa ja menehtyi vammoihinsa kolme päivää myöhemmin 25. Sotasairaalassa.

Sotasairaalassa vammoihinsa kuoli myös Korson Pro Patria-taulun seuraava henkilö, **Kaarlo Sainio**. Siviilioloissa kirjapainossa paperinleikkaajana työskennellyt 23-vuotias sotamies Sainio haavoittui 28.6.1942 kranaatista. Hänet saatiin kuljetettua kenttäsairaalaan, missä hänen taistelunsa jatkui vielä viikon, kunnes vammat (mm. verenvuoto vatsaonteloon) veivät voiton Kenttätukirykmentti 7:ssä palvelleesta pitkänhuiskeesta tuusulalaisotilaasta. Kaksi päivää sen jälkeen hänen ruumiinsa aloitti matkansa kotiin, missä murtuneet vanhemmat Kaarle ja Hilma hautasivat hänet Tuusulan Kirkkopuiston hautausmaalle. Pojan kuolema oli erityisen kova menetys hänen äidilleen ja isälleen – tämä kun oli heidän ainoa lapsensa.

Henrik Salmenlinna

Toista nimeään Ilmaria kutsumanimenään käyttäneen **Henrik Salmenlinnan** tehtaanjohtajaisä oli päätyntynyt suomalaistamaan suvun alkuperäisen Sallmén- nimen Salmenlinnaksi. Emil-isän ja Aleksandra-äidin lisäksi talvisodassa kaatunutta poikaa jäi kaipaamaan 11 sisarusta. Henrik itse oli ehtinyt melkein 18-vuotiaaksi ennen kuin pääsi näkemään isänmaan itsenäistyvän Venäjän otteesta... ja heti seuraavana vuonna hän oli ensimmäistä kertaa puolustamassa maataan vanhan vihollisen tukemien kapinallisten yrittäessä tehdä tuosta itsenäisyydestä selvää. Kolme vuotta siitä hän ilmoittautui vapaaehtoisena armeijaan (missä ei ollut omapäisyytensä vuoksi kahnauksiltakaan esimiestensä kanssa välttynyt!), toimien myöhemmin aktiivisesti myös suojeluskunnassa. Ja nyt, 39-vuotiaana, hän joutui todistamaan,

kuinka samalta viholliselta ei oltu turvassa *vieläkään*. Tällä kertaa hänelläkin oli pelissä enemmän kuin koskaan: kotona odotti Mirjam-vaimon lisäksi kaksi lasta: se suomalaisen kansan seuraava sukupolvi, jonka hän ei halunnut joutuvan varttumaan Venäjän nyrkin alla. Kesikoulun jälkeen Salmenlinna oli hakeutunut kauppakouluun ja työskenteli sodan syttyessä kirjanpitäjänä. Jouluaatonaattona 1939 hän haavoittui Hatjalahdessa. 43. Sotilassairaalaan kiidätetty vänrikki sinnitteli vielä yli vuoden vaihtumisen, mutta menehtyi vammoihinsa sen toisena päivänä.

Heinäkuussa 1918 syntyneenä oli puuseppä **Elis Sjögren** saanut elää koko elämänsä itsenäisyyden aikakautta, mutta 1941 muun Suomen hiljentyessä kunnioittamaan itsenäisyyspäivää, tuli hänestä sen uusin sankari. Armeijassa Sjögren oli saanut ratsumiehen koulutuksen ja oli Talvisodassa palvellut Uudenmaan ratsurykmentissä. Jatkosotaan hän kuitenkin lähti Kenttätykistörykmentti 11:n muonavahvuudessa. Mm. Miehikkälässä, Viipurinlahdella ja Karhumäessä käytyjen taistelujen jälkeen hänen joukkonsa oli päätyntynyt Osterjärvelle, jossa 23-vuotias tykkimies koki tapaturmaisen kuoleman hukkumalla miehiä kuljettaneen auton pudotessa jään läpi. Vanhemmat Olga ja Johan eivät saaneet edes ruumista haudattavaksi... ennen kuin seuraavan vuoden kesäkuun alussa tuli tieto: poika oli löydetty ja oli vihdoin matkalla kotiin.

Korson kirkon Pro Patria-taulun aakkosjärjestyksessä lueteltujen sankareiden listassa viimeinen on **Leo Survonen**, Jyväskylässä syntynyt ja Helsingissä ammatillisen koulutuksensa hankkinut rakennusmestari, jonka osaamiselle olisi sotien tuhoaman Suomen jälleenrakennuksen vuosina ollut käyttöä. 2 lk Vapaudenmitalillakin palkitun alikersantin elämä kuitenkin päättyi jo 26-vuotiaana 4.10.1942 49. kuljetusesikunnan työmaalla Valkjärvellä venäläisten sotavankien tappamana. Häntä jäivät suremaan vanhemmat Toivo ja Gerda sekä neljä vuotta nuorempi pikkuveli Toivo.

Leo Survonen

PRO PATRIA 1939-1944

NILS KAUKO ASPLUND	11.08.1925 - 02.10.1943
JUHAN EDVARD BACKMAN	12.11.1914 - 24.03.1943
LAURI OSKAR ENGBERG	04.05.1910 - 06.12.1941
EINO ARMAS ESKELINEN	30.05.1910 - 03.09.1941
ARVO LUDVIG FALLSTRÖM	19.03.1925 - 28.11.1944
PEKKA OLAVI HAVERINEN	29.09.1910 - 28.09.1941
ARMAS HENRIK HEINONEN	20.10.1912 - 19.09.1941
ELIS JOHANNES HEINONEN	28.05.1920 - 08.12.1943
TEODOR JALLI	09.11.1894 - 29.07.1944
BRUNO ALEKSEI KASKELA	06.10.1912 - 04.01.1942
OSKAR ERIK LINDQVIST	12.04.1903 - 16.02.1940
TAUNO JALMARI NAHKALA	10.02.1918 - 01.11.1941
ERIK EMIL NIEMINEN	18.11.1921 - 21.07.1942
OLOF EDVARD NYMAN	26.09.1922 - 03.12.1942
UUNO OSKAR RÄSÄNEN	03.01.1917 - 22.11.1942
VEIKKO KAARLO SAINIO	11.09.1918 - 04.07.1942
HEIKKI ILMARI SALMENILINNA	10.12.1900 - 01.01.1940
ELIS VILHELM SJÖGREN	11.07.1918 - 06.12.1941
LEO ERKKI SURVONEN	12.03.1916 - 04.10.1942